

HÉTFALUSI

SZERKESZTŐK: HOCHBAUER GYULA
ÉS DR. KOVÁCS LEHEL ISTVÁN

ALAPÍTOTTA ÉS SZERKESZTETTE (1906–1911):
DR. FEKETE ENDRE ÉS KISS BÉLA

• KOVÁCS LEHEL ISTVÁN

AZ ÁRPÁD-SZOBOR LELEPLEZÉSE

(Folytatás előző számainkból.)

Végre elérkezett a várva várt nap. Az avatónapság programja a következő volt:

07.00: A háromszékiek zászlós felvonulása.

08.00: Díszmise a római katolikus templomban.

09.00: Díszes menet a Cenkre.

11.00: Avatóbeszéd a Cenken, a szobor átadása. Villásreggeli.

13.00: Levonulás.

14.00: Díszbéd.

19.00: Díszelőadás a Vigadóban.

21.00: Örömtüzek a város körüli dombokon, katonai zenekar a Piacon.

23.00: A miniszter elutazása. Búcsú a pályaudvaron.

*

Nézzük meg először a háromszékiek tudósítását az ünnepről, ahogy az a *Székely Nemzet* 1896. október 19-iki, 14. évfolyam, 157. számában megjelent:

Az Árpád-émlék leleplezése Brassóban.

A magyar nemzet ezeréves fennállásának emlékére készült statuált a magyar kormány képviselőjének, Perczel Dezső belügyminiszternek jelenlétében ma délelőtt avattuk fel ünnepélyesen. Az Árpád-émlék fölállításának gondolata, nemzeti tartalmánál fogva, itt, a keleti határszélen, a magyar honfoglalás szimbólumaként, egyike volt a legszebb invencióknak. Egész Magyarország lelkesült érte s szívdobogva várta minden magyar ember a napot, melyen az emlék ünnepélyesen át lesz adva messze jövődőknek tanúságul szolgáló hivatásának.

Hogyne lelkesült volna érte a székelység is; hogy ne várta volna ezt a napot Háromszékvármegye is! Hatszáznál többen vettek részt Háromszékvármegyéből ezen az ünnepélyen s az impozáns közönség, melynek díszes soraiban nők is vettek részt nagy számmal, a vármegye főispánja vezetése alatt a megye lobogójával külön vonaton érkezett meg reggel 7 órakor Brassóba. S

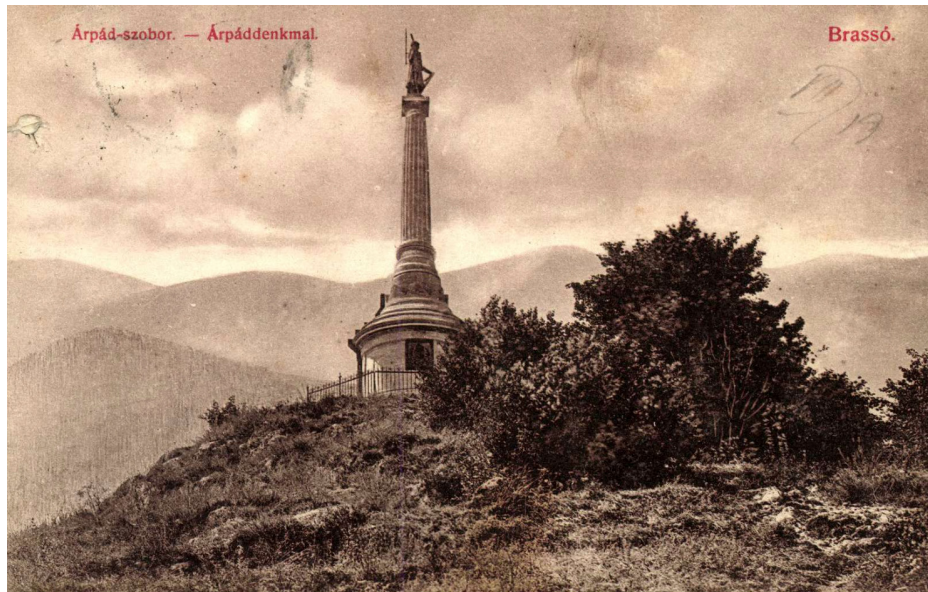
mikor egy szomszéd vármegye ily impozáns módon jelenik meg a nemzet, közös ünnepén részt venni, Brassó város előljáróságának, az ünnepély rendezőségének nem volt annyi tapintata, hogy bár csak egyetlen szál embert is kiküldött volna a fogadására. Ez a hatalmas testület megérkezett, részt vett az ünnepélyen és visszautazott Háromszékre anélkül, hogy akár hivatalosan, akár félhivatalosan, egyetlen lélek is tudomást vett volna arról, hogy Brassó városnak ünnepén Háromszékvármegye megjelent.

A szász-oláh vendégszeretet ismeretes régen s tőlük nem várt senki semmit. De hogy az illendőségnek, a köteles tiszteletnek és udvariasságnak legelemibb formájáról is megfeledekezék Brassó város, az valóban példátlan arcátlanság volt. Ez a botránnyosan szemérmetlen magaviselet mélyen felháborította a székelységet s azon a közében, melyet a háromszékiek maguknak rendeztek egy vendéglőben, több ízben kifejezést is nyert. Valóban, nincs elég erős szavunk ennek a durva sértésnek jellemzésére, s ha volna most hatalom egy ily minősíthetetlen cudarság megtorlására, föl kellene azt használnunk minden kímélet nélkül.

Így azonban meg kell elégednünk annyival, ha ezt a skandalumot most örök emlékezetül följegyezzük, s óva intsünk minden tisztességes magyar embert, hogy Brassó várossal az érintkezést bárminő alakban is folytassa.

Általában meg kell jegyeznünk, hogy az egész ünnepség rendezése mizerábilis volt s hogy az egész nap nemzeti jelentősége elől Brassó város szász és oláh lakója a legszembetűnőbb tartózkodással visszavonult. Csak éppen a magyar kormány képviselőjének, a belügyminiszternek jelenléte mentette meg ezt a nemzeti ünnepet a legcsúfosabb kigúnyolástól.

Egyébiránt tudósításunkat itt ve-

szik olvasóink:

Brassó, 1896. okt. 18. Háromszékvármegye Brassóban.

Nagyszerű és impozáns volt az érdeklődés, a melyet Háromszékvármegye tanúsított a brassói Cenk-hegyen emelt Árpád-szobor felavatásé ünnepe iránt.

Háromszékvármegye főispánjának felhívása, melyben a legősibb székely vármegye közönségét, részvétellel hívta fel – termékeny talajra talált.

Csupán Kézdivásárhelyről 133 résztvevő jelentkezett és ezen kívül ötvenöt résztvevő a kézdii járásból. Külön vonat hozta Sepsiszentgyörgyre a szép közönséget; mert tarkítva székely nőkkel ehhez foghatólag csakugyan alig képes az országnak bármely vidéke is deputációt küldeni.

Pedig nem volt ez ám küldöttség, hanem önkéntes hazafias vállalkozás.

Mikor a külön vonat, Sepsiszentgyörgyre érkezett, újból kellett a rendezési vágányokat igénybe venni és még egyszer annyira szaporítani fel a kocsik számát, míglen a két lokomotív közé tizennégy kocsi iktatódott be, telve utasokkal, a kik mind Brassóba törekedtek.

Két tűzoltó zenekar foglalt helyet a vonaton: a kézdivásárhelyi és a sepsiszentgyörgyi, kik útközben felváltva harsogtatták a hazafias nótákat.

Felszaporodott az utasok száma Uzon és Kökös megállások után négyszázan felül, míg Prázsmáron már nem akadt utasa a vízre szomjazott lokomotív uszályának.

Mikor pedig a vasút kanyarula-

tánál feltűnt a Cenk kettős orma a sejtelmes karcsúságban emelkedő emlékszoborral, a türelmes publikumot bizonyos izgatottság lepte meg, amely mindaddig fokozódott, míg Brassó állomást el nem érte a különvonat.

A szépen földíszített pályaudvar Ferenczy állomásfőnök ízlésének adott kifejezést. A Potsa József főispán vezetése alatt sorakozott utazókat Brassóban is csak háromszékiek fogadták, Gábor Péter alispánnal.

S itt nem mellőzhetjük annak fel-émlítését, hogy a nagy Brassóban, amelynek pedig egyik éltető vidéke éppen Háromszékvármegye, nem akadt egyetlen egy ember sem, aki a félezernyit meghaladó szomszédos vendéget fogadja. Pedig ebben a tekintetben a circumspecti et prudentes elvének méltán lehetett volna hódolni a következetesség elvének fogva.

A pályaudvaron sorakozva, Háromszékvármegye díszes zászlója alatt, melyet még tizenkét különböző községi és testületi zászló követett, impozáns hosszú sorban indult meg a menet a Vasút-utcán.

Fellobogózott házak között harsogtatta hazafias dallamokból összeállított indulóit felváltva a sepsiszentgyörgyi és a kézdivásárhelyi önkéntes tűzoltók zenekara. S ha a díszítményes házak között egyik-másika feltűnt is, a legméltóbban említhetjük meg a Matheovits féle házat, a melynek kapuja előtt ugró kút lövellte sugarát gyepes hant fölé az Árpád szobornak miniatűr képmása előtt.

(Folytatjuk.)

• HOCHBAUER GYULA

A HÉTFALUSI ROMÁNOK 1848-AS HELYZETE ROMÁN FORRÁSOK ALAPJÁN

Ahhoz, hogy valamelyest megérthessük, mi történt Hétfaluban az 1848/49-es szabadságharc idején, bele kell lapoznunk az erre az időre vonatkozó román irodalomba is. Román történészek és helytörténészek írásai alapján vázolódik ez a kép.

A szabadságharc előtti utolsó, 1838-as népszámláláskor Hétfalu 20.245 lakosából 10.268 román, 9006 magyar, 944 cigány és 27 szász. Brassónak a Barcaságon élő adófizetőinek több mint fele hétfalusi volt.

*

A társadalmi helyzetük szerinti hűbéreseket is több rétegből tevődtek össze: jobbágyok, zsellérek, ideiglenesen itt tartózkodók, juhtenyésztők. A földművelés és az állattenyésztés mellett elterjedt volt a jövedelemkiegészítő szekeresség. A román juhos gazdák közül többen jelentős vagyona tettek szert (például a hosszúfalusi Moise Ciută, George Moroianu és a csernáfalusi Nicolae Burduoi), a bőrcserzők közül pedig Gheorghe Goagă, Voicu Ciopală, Ion Cristiloveanu, Ion Cârstocea, a Pascu testvérek, Ion Ieremia Buzatu. (E. Limona és D. Limona: *Catalogul documentelor grecești*, II., 3. o. Országos Levéltár Brassói Fiókja). I. Secăreanu, gazdag négyfalusi kereskedő 1837-ben 140.208 florint hagyott az 1836-ban létesített román iskolára, míg a leggazdagabb szász polgár csak 20.000-et.

Hétfalu gazdasági fejlődésének köszönhetően kapott Csernáfalut 1848. április 1-én hetivásár-tartási jogot.

Ez a gazdasági fellendülés ellentétbe volt a társadalmi helyzettel, ami jelentősen fékezte a fejlődés felgyorsulását. A robot és a taxa mértéke a társadalmi és az egyéni helyzettől függött: a jobbágyok 0,50 és 2,16 florin között, a zsellérek 0,50 és 1,08 florin között, a cigányok 0,50 és 1,00 florin közötti taxát fizettek.

Ezen kívül a hűbéreseket a termények (búza, árpa, zab, rozs, törökbúza, kendermag, kender, pityóka, szalma, pelyva és Csernáfaluban meg Hosszúfaluban paszuly, Négyfalu többi településén káposzta; bükköny és köles Hosszúfaluban) utáni dézsmával is tartoztak uraiknak.

*

* *

Ezek az egyre súlyosbodó terhek okozták a forradalomkor az elégedet-

lenségek közös gazdasági hátterét. Ám a magyarok és a románok programnyilatkozataikban megfogalmazott céljaik különböztek. Ezek vezettek a köztük kialakult konfliktusokhoz, jobban mondva az, hogy ezekben a különbségekben nem sikerült egyeztetni. A harmadik konfliktuscsoportot az éppen kialakult konkrét (politikai és hadi) helyzetek működtették, ami már részben az előbbinek az egyenes következménye.

A Barcaságon a románok már a forradalom kezdetekor az erdélyi román nemzeti mozgalomba tagozódtak, míg a magyarok a székelyföldiek szabadságharcába. A románok átfogó nemzeti szervezeti hálót hoztak létre és működtettek, s vezetőik révén folyamatosan alkalmazkodtak a változó helyzethez.

1848. április 11-én Ion Bran, Constantin Secăreanu 600 főnyi román élén politikai jogokat követeltek a város bírójától a brassói románságnak, és a románok is szervezhessenek nemzeti gárdát.

*

Április 16-án a brassói városi elöljárók kivizsgálták a négyfalusi, akkor bécsi egyetemen tanuló ifjú ügyét, aki egy Pesten nyomtatott „*Fraților români*” című kiáltvány példányából jutott Kolozsvárra Ion Popovici-nak és volt tanárának, Gheorghe Barițiu-nak. A kiáltvány harmadik példányát édesapja türkösi kúriáján rejtette el, miután ismertette a négyfalusi románokkal.

*

A románok között szervezetter népszerűsítették az 1848. május 3–15-i balázsfalvi román nemzeti gyűlést. A Balázsfalvára tartó Balts, Kantakuzen, Szteneszo és Ioneszko útjukat megszakítva Négyfalusi ortodox papokkal és tehetősebb paraszttal tanácskoztak, s másnap Alexandru Papiu Ilarian arra biztatta a négyfalusi románokat, hogy minden akadályt legyőzve jöjjenek valamennyien Balázsfalvára. Ennek is köszönhetően nagyszámú, értelmiségiekből, egyháziakból, juhos-gazdák-ból, a közösség előtt tekintéllyel bíró egyénből álló küldöttség képviselte (a 32 brassói között) a négyfalusi románságot Balázsfalván 1848. május 12/24-i román nemzeti gyűlésen. Közülük Radu Moroianu, Neagoe

Pepea (a püspök apja), Stan Găitan és Butanche az utolsó erdélyi rendi országgyűlésen is képviselték az itteni románok érdekeit, és tiltakoztak Erdély Magyarországgal való egyesítése ellen. Az Andrei Șaguna püspök vezette Bécsbe utazó küldöttség tagjai között volt a négyfalusi Oprea Țircă, Constantin Secăreanu ügyvéd és Alexe Verzea pap is.

*

Az erdélyi román népfelkelők a vidékenként szervezett fegyveres egységek irányítását néptribunokra bízta. A tribunátusok centuriákból és decuriákból álltak. George Moroianu megemlíti közülük a négyfalusi Nicolae Popea, leendő Kárászsebesi püspököt, mint Töröcsvár és tíz község tribunáját, ennek a testvérét, Radu Popea-t, Oprea Moroianu Küküllő vidéki tribunokkal és Constantin Secăreanu, alprefektust és brassói néptribunát. Utóbbi tribunátusokra osztotta a Barcaságot: a töröcsvári tribunátus főtribunja I. Puscas volt. Egy másik tribunátus volt a négyfalusi/hétfalusi D. Boier tribunnal és Tecló altribunnal.

Constantin Secăreanu alprefektusként a barcasági románok jelentékeny anyagi támogatását élvezte. A szász közigazgatás kénytelen volt elfogadni, hogy a románokat érintő ügyekben csak a (román) néptribun és a prefektúra együttműködésével dönthessenek.

*

A moldvai szabadságmozgalom elfojtása után Brassóba menekült több moldvai szervező is: Vasile Alexandri, G. Sion, Grigore Balș, N. Ionescu, Alecu Russo, Al. I. Cuza, akik Balázsfalvára utazva, majd onnan haza tartva is megszálltak volt Brassóban, ahonnan kilátogattak négyfalusi románokhoz is. Brassó rendőrpáncsnoka figyelte is őket, és itteni ténykedésükről Erdély kormányzóját is értesítette.

*

A balázsfalvi nemzeti gyűlésen követelték a nép felfegyverzését, azaz román nemzetőrség megszervezését a magyar forradalom erre vonatkozó programjára való hivatkozással. Március közepétől szervezni kezdték

a szász nemzetőrségeket is. A szeptember 15 és 25-e között szervezett 3. balázsfalvi népgyűlésen elhatározták ugyanannyi román nemzetőr egység állítását, mint ahány magyar és szász működött. E nemzetgyűlésen elkezdtek 15, légióknak nevezett katonai alakulat megszervezését. December 16-án Nagyszebenben eldöntötték egy 15 000 fős mobil nemzeti sereg megszervezését.

C. Secăreanu határozottan kiállt Brassó szász képviselőivel szemben a négyfalusi románok érdekvédelmében. Például F. Bömches tanácsost figyelmeztette, hogy ha a prefektúra tudta nélkül ügyintéző Négyfaluban, nem vállal felelősséget ennek bérminémű nemvárt következményéért. Előfordult, hogy a magisztrátus feje fölött intézkedve hívta össze tanácskozni Hétfalu esküdteit és bírót, és rendelkezett románok és magyarok rekrutálásáról. Általában törekedett arra, hogy a szász magisztrátussal együttműködjön a közös ellenséggel szemben.

*

1848 decemberében, 1949 januárjában feszültté válik a magisztrátus és a prefektúra közötti viszony, ugyanis a szászok érdeke volt, hogy megakadályozza a királyföldi románok kiszakadását az ő közigazgatási fennhatóságuk alól. Az ő elsődleges érdeme a barcasági román légió megszervezése és vezetése, e térség védelme a „*jól szervezett és irányított székely és magyar seregekkel szemben.*”

A barcasági légió egyik első csatája volt a november 24-i bodzavári összecsapás. Ezt a december 17-i négyfalusi összecsapás követte. 1849. február 4-én Szászhermány mellett küzdöttek a székelyekkel, fenntartva őket az orosz csapatok érkezéséig.

A brassói magisztrátus két román képviselője (C. I. Secăreanu és Gheorghe Ioan) és Gheorghe Barițiu sem értett egyet a cári csapatok behívásával.

Bem tábornok Brassóba való bevonulásával felszámolódtott a barcasági prefektúra és légió.

(Ez az írás csupán vázlat.)

BETHLEN GÁBOR
Alap

HÉTFALU HONLAPJA
www.hetfalu.ro

• KOVÁCS LEHEL ISTVÁN

SOK SZÜLŐ ÉS OKTATÓ JELMEZBEN

A farsang, az önfeledt bolondozás ideje, a lakodalmak, bálók, mulatóságok, népnepélyek kora, amikor felborul a világrend, amikor minden játékká válik, hisz a farsang a hierarchikus viszonyok, kiváltságok, normák, tilalmak átmeneti felfüggesztésének ünnepe.

A Zajzoni Rab István Középiskola szülői és oktatói közössége jelmezes farsangi bált szervezett 2023. február 4-én, szombaton 18 órától az Elektroprecsízia kintinban.

96 személy húzta fel a táncos cipőjét, s jó 40-en jelmezbe is bújtak, hogy átadják magukat az igazi farsangi hangulatnak, miközben kint igencsak nagy havazás tombolt.

A minőségi zenét DJ Sound King, vagyis Dobos Zsolt XI. osztályos tanuló és édesapja, Dobos Attila szolgáltatta, s a magyar slágerek mindenkit táncra perdítettek, 18 órától éjjel kettőig tartott a „világra szóló szédület”, kavargott a Karnevál. Köszönjük a zenészek önzetlen munkáját és a nagyszerű melódiákat!

A belépéskor mindenki leadta a hozott tombolatárgyát, cserébe tombolajegyet kapott, leült a szépen megterített asztalhoz, majd kapott egy narancs vagy lila számot, amit a ruhájára tűzött.

19 órakor kezdődött a jelmezbemutató. Először a négytagú zsűrit választottuk meg: Gödri Oláh Enikő, a Zajzoni Rab István Középiskola igazgatója, Fülöp Tünde adminisztrációs munkatárs, valamint Plugaru Csilla és Vas Enikő szülők minősítették a beöltözötteket.

A maszkások felvonultak a teremben, bemutakoztak a zsűri előtt, mindenki jól szórakozott, s a közös csoportkép után ki is hirdették a díjazottakat. Első díjat érdemelt az ősem-

ber jelmezbe öltözött Kiss László, akinek hatalma bunkós botjától még a zsűri is megijedt. Második helyre került Balázs Tamás és Rita, akiket szinte senki sem ismert fel, annyira jól beöltöztek bohócoknak. Harmadik díjazottunk a vénasszonynak öltözött Hajdú Aliz lett, s mindjárt következett utána dicséretesként a vénembernek öltözött Magdó János. Szintén dicséretet érdemelt a vadászjelenetet előadó Kocsis Mihály és a teljesen rendhagyó Piroskának öltözött Nagy Levente.

Nemcsak a díjazottak, hanem minden jelmezbe öltözött személy ajándécsomagot kapott a Precsízia Gyógyszertár és a PlantShop jóvoltából. Köszönjük nekik a támogatást!

Nyolc órakor a finom főétel érkezett meg, majd folytatódott a tánc.

Fél tízkor derült ki, hogy mi volt a belépéskor feltűzött színes számok lényege: mindenki meg kellett hogy keresse a szín és szám szerinti párját, majd elkezdődött a Szívek tánca.

Tíz órakor kisorsoltuk a tombolat, mindenki érdekesebbnél érdekesebb tárgyakat kapott.

Ezt követően éjjelbe menően folyt a zene, a tánc, a beszélgetés, az isteni nedű a poharakba, a jókedv és a mulatság. Mindenki jól érezte magát! Szülő, nagyszülő, tanító, tanár, minden résztvevő jól szórakozott!

A farsangi mulatság ideje alatt végig vetített képsorozatot tekinthettünk meg az iskola életéről, mindennapjairól, eredményes versenyeiről, tevékenységeiről.

*

Nagyon köszönöm Gires Albert Ildikó tanárnőnek a kezdeményezést és a sok segítséget a jól sikerült rendezvény lebonyolításában, Székely Gyöngyi adminisztrátor munkáját, valamint Kiss Lászlónak a fényképeket!

• VERES EMESE GYÖNGYVÉR

FARSANGTEMETÉS VAKÁCIÓ ELŐTT

Az átrendezett tanévszerkezet miatt idén húshagyókedd pont vakációra esik, így a hagyományos farsangtemetést nem lehetett megszervezni Türkös és Csernátfalva utcáin, de a négyfalusi Zajzoni Rab István Középiskola hetedikes diákjai (a mindenkori szervezők) utolsó percben mégis kitalálták, mi is legyen ebből a jól

bevált ünnepből.

Ugyan elmaradt a hagyományos felvonulás a településen, de az iskola udvarán előadták téltemető játékokat, megsiratták, meggyászolták és szertartásosan elégették a telet jelképező szalmabábút.

A ricsajkeltés sem maradt el a különféle jelmezbe öltözött résztvevőktől.

• KOVÁCS LEHEL ISTVÁN

PÁSZTORI ANNA MÉLTATÁSA

„Még javában folyt a tánc, amikor a zesstraasszony néhány közeli nőrokonnal a kamrában – nehogy valaki meglássa – bekontyolta a menyasszonyt. Egyágba font haját gyűrű alakban feltekerték, és erre húzták rá a vislinek is nevezett kétrészes henger alakú kontyperecet, amely szorosán tartotta a haját. A kontyra színes (piros, zöld, fekete, kék, narancsszínű) gyapjúból kötött és körbefutó, csikokkal és mértani mintákkal díszített sisak alakú csepeszt húztak. Ezt a homloktól a tarkóig a konty alatt szalaggal szorították le. Ehhez tartozott az aranycérnával kivarrt menyecske pántlika.” – írta Seres András, s mai méltatásunkban is a hétfalusi csángó asszonyok eme fejedője, a csepesz lesz a főszereplő, s természetesen készítője, megmentője, újraálmodója.

*

Benedek Sárancsi Anna 1950. január 1-jén született Türkösben. Édesapja Benedek Sárancsi János, aki előbb szülőföldjén tanult, majd Budapesten kőműves mesteri képesítést szerzett 1945-ben az Ybl Miklós Építőipari Technikumban. „Gyermekkorunkban csodálkozva néztük hogyan «születnek meg papíron» a házak. Mérnöki pontossággal tervezte meg és számította ki a házépítéshez szükséges anyagokat.” – emlékszik vissza Pásztori Anna édesapjára. Édesanyja Szász Anna, aki a Szász Gerő és Mária vezette varróműhelyben kitanulta a szabás-varrás mesterségét. Ezt a tudást adta át lányának is, a Szász nagymama pedig a kötés tudományát unokájának.

Pásztori Anna szülei 1947-ben házasodtak össze, házasságukból három gyermek született: Benedek Sárancsi Aranka 1952-ben, valamint Benedek Sárancsi Kata 1957-ben.

Pásztori Anna 1980-ban ment férjhez az 1949-ben Brassóban született Pásztori Imre elektrotechnikai mérnökhöz. Két gyermekük született Katalin-Gizella 1982-ben és Imre 1988-ban.

„Első tanítóm a család volt. Emberré válásom, személyiségem fejlődésében sorsdöntő szerepe volt. Kisgyermekként Édesapámtól kaptam az első helytörténet, földrajz és növénytan leckéket, amikor szénacsinalni voltunk a Valásonyban. Az elődöktől hátrahagyott ősi értékek megbecsülését, a hagyományok tiszteletét és megtartását áldozatok árán is. Sárancsi nagyanyám köszöntője úgy maradt meg a családban, hogy örökségéből egy hold szántóföldről mondott le. Megőrizte a türköszi ház eredeti alakját, beosztását, hagyományos ablakait és vakolatdíszítését. Faragott gerendás mennyezete ma is hirdeti építőjének nevét: «Építette Szász Andor András 1871» Ebből a családból származik Szász Andor Anna, aki Bukarestben is megőrizte csángó mivoltát, vallását és a Bukaresti Evangélikus Egyházra hagyta vagyonát.” – vallja Pásztori Anna, aki az elemi iskolát Türkösben végezte Tóthpál Klára, Eröss József és Szász Annamária tanítók kezei alatt, a gimnáziumban Szabó Ildikó magyartanár volt az osztályfőnöke, a Négyfalusi Elméleti Líceumban pedig Magdó István biológiantanár.

„Az elemi és középiskoláim szerepe a legmeghatározóbb volt életemben: megtanulni írni, olvasni, számolni, helyesen és szépen beszélni. Tanítóimtól, tanáraimtól szerzett alapokra építettük tovább a tudás várát. Szívesen tanultunk nyelveket. Az értelmiségi szomszédjaim gazdag könyvtára kincsesbánya volt. Sorra olvastuk el testvéreimmel versenyezve a legérdekesebb könyveket. Az akkor szerzett tudásból könnyű volt az egyetemen Világirodalomból vizsgázni román vagy magyar nyelven.” – emlékszik vissza Pásztori Anna, aki előbb a Marosvásárhelyi Pedagógiai Főiskola román–magyar szakán végzett 1975-ben, majd a Kolozsvári Babeş-Bolyai Tudomány Egyetem bölcsészkarán magyar–német szakot 1978-ban, ahová szülei továbbtanulási vágyát, megvalósíthatatlan álmát is magával vitte. Kolozsváron Péntek János nyelvész, néprajzkutató és Vöő István professzor, a nyelvjárastan tanára tették rá a legmélyebb benyomást.

A hétfalusi csángó építkezés, a háztípusok, a kőműves mesterség szakasz-

kincsel kapcsolatos szakdolgozatát is Vöő István vezette.

Az egyetem befejezése után hét évet tanított a nagymohai általános iskolában, hat évet a Négyfalusi Elméleti Líceumban és 8 évet az Electroprecízia Szaklíceumban, de kiegészítésként órákat kapott a Csernátfalusi 3-as számú Általános Iskolában, az Építészeti Szaklíceumban, Brassóban Steagu Rosu Líceumban, a Könnyűipari Líceumban az Energetikai Líceumban, valamint a 8-as Általános Iskolában.

Leginkább román, magyar és német nyelvet tanított, de volt úgy, hogy történelem és rajz órákat is tartott, sőt Nagymohában orosz, matematika, fizika és kémia órákat is.

„Jól felkészítettek a négyfalusi általános és középiskolai tanárain! Nekik köszönhetem, hogy megálltam a helyem és eleget tettem a kihívásoknak.” – vallja Pásztori Anna.

1990-ben nevezték ki a brassói 8-as általános iskola magyar–német szakos tanárnak. Itt tanított a 2008-ban bekövetkezett nyugdíjazásáig.

Tanári pályafutása a magyarságtudat megerősítésének és a nemzet szolgálatáról szólt. A magyar- és osztályfőnöki órákon kihangsúlyozta a helyi, barcasági történelem, a hagyományok, a népszokások, a mesék, a népdalok és a népballadák megismerésének fontosságát.

Színarabokat tanított be, szerepeket vállalt, szervezte a művelődési életet. A Brassói Néprajzi Múzeumban tartott órák hozzájárultak, hogy a tanítványai is kezdjék értékelni a népünk kincseit.

Nagy sikernek örvendtek a 8. osztályos tanulók néprajzi gyűjtéséből összeállított kiállítások 1995 és 2008 között.

Tanítványaival részt vett megyei versenyeken, díjakat hozva a brassói 8-as iskolának a Mikes Kelemen Magyar irodalom és nyelv országos tantárgyversenyen is. Az ott kifejtett sikeres munkájáért díjazta is 2001-ben a Brassó megyei tanfelügyelőség.

A 2005-ben Brassóban megszervezett magyar tantárgyversenyen Barkó Etelka nénival bemutatták a hétfalusi írott tojásokat, és ugyanezt tették a franciaországi és angliai vendégdiákok számára is. 15 éven keresztül szervezte a tojásíró napot.

Hagyományok, helytörténet, anyanyelv ápolás népszokások megismertetése volt a cél a Matáb, magyar–matematika tábor anyanyelvi foglalkozásain, ahol minden nyáron 1994 és 2006 között Brassó, Szeben, Maros és Arad megye matematikát kedvelő tanulói táboroztak Alsótömösön vagy Ósáncon.

Petőfi ösztöndíjasoknak, népviselet készítőknél, a bukaresti falumúzeum munkatársainak, de a National Geographic folyóirat szerkesztőinek is

bemutatta a barcasági hagyományokat.

A csepesz mindig is a szíve csücske volt. Elmondása alapján anyai nagyanyja, Szász Andrásné Lőrincz Anna adta kezébe először a kötőtűt, és indította el azon az úton, amely a hagyományok szeretete és megbecsülése felé vezetett. „Halála után került kezembe a csepesz, amelyet ő viselt és én «elbáztam». Mindig bántott a lelkiismeret ezért.” – emlékszik vissza.

A 2000-ben megrendezett Seres András emlékévi során ismét találkozott a csepeszsel, azóta elkezdte kutatni, rajzolta a mintákat.

Nyugdíjasként új értelmet keresett a rászakadt időnek, restaurálta a régi csángó blúzokat, kötényeket és csepszeket, tagja lett a hagyományos csángó viseletet készítő varrókörnek.

Leírta, horgolta, hímezte a csepszeket és ajándékba adta a csángó ruhát elkészítő asszonyoknak, hogy teljes legyen a viseletük. Átérezte az alkotás lázát és örömét.

Sikerült összegyűjtenie húsz csepszemintát, leírni és lerajzolni a díszítésüket. Jelenleg már a 35. csepesz vár gazdára, a többi Hétfaluban, Magyarországon és Németországban van.

A csepszekészítésről Bálint Ferenc tanár úr készített riportot és megismertette a Brassai tévé nézőivel.

2014-től a Barcasági Csángó Egyesület tagjaként vett részt a Hagyományos csángó mesterségek évente megrendezett bemutatóján. Előadásokat tartott, táborokban vett részt, mindenütt a csepszekészítést mutatta be.

2020-ben részt vett Budapesten, a Népművészetek Szövetsége által meghirdetett „Fejrevaló viseletek újrarendelése” pályázaton egy csepeszsel.

2022 májusában a hétfalusi kézművesekkel részt vett a Szentendrei skanzenben a hétfalusi tájegység portájának a felavatásán, itt Magyarország elnökszónájának, Novák Katalinnak is bemutatthatta a csángó csepeszt.

2017 májusában a Történelmi Vitézi Lovagrend tagja, majd a Brassó-Hétfalú Szék alapító tagja lett. Kötelességének érezte felhívni a volt szovjet hadifoglyok utódainak figyelmét, és segített, hogy igényeljék a kárpótlást.

2021-ben a magyarságnak tett szolgálatáért a Vitézi Rend bronz nemzetvédelmi keresztjét kapta meg vitézi ékítménnyel.

*

* *

Kedves Pásztori Anna, Hétfalú művelődési életében kifejtett kimagasló tevékenységéért, hogy életművével hozzájárult népszokásaink, különösen népviseletünk – a csepesz – ápolásához, népszerűsítéséhez, fogadjja szeretettel a Zajzoni Rab István-díjat!